

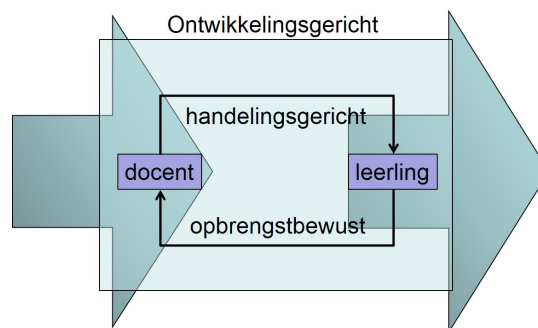
Context-interactiemodel

Model voor inclusief onderwijs

Specifiek voor leerlingen met autisme

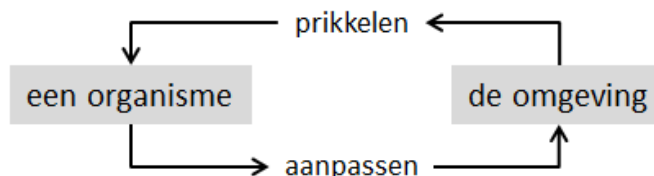
Niet op welke school je zit, maar in welke klas is bepalend voor het leren!

Passend onderwijs binnen het huidige reguliere onderwijs is een grote uitdaging. Onderwijs beoogt de ontwikkeling van mensen zodat ze capabel deel kunnen nemen aan onze samenleving. Een manier om dat voor elkaar te krijgen is het verwerven van een diploma. Om de ontwikkeling van een leerling inzichtelijk te maken en gestructureerd aan te pakken, streven scholen er naar om zowel handelingsgericht (HGW) als opbrengstbewust (OBW¹) te werken. Onderstaande afbeelding maakt de relatie tussen deze begrippen visueel. Zowel HGW als OBW zijn strategieën om ontwikkelingsgericht te kunnen denken. Ontwikkelingsgerichtheid is voor alles een attitude.

Vrij van vrees en stress

Gedrag is er altijd. Niet-gedrag bestaat niet. Ontwikkeling heeft altijd met gedrag te maken. Gedrag wordt gezien als het meest complexe en dynamische levensverschijnsel. Het Context-interactiemodel beschrijft het leren / de ontwikkeling van een leerling vanuit de interactie van een leerling met de omgeving. Het model stoelt op een benadering van gedrag vanuit de biologie, vertaald naar een onderwijskundige aanpak. Het basis schema voor de relatie tussen het gedrag van een organisme en zijn omgeving wordt als volgt weergegeven:

¹ Meestal wordt OBW Opbrengsgericht werken genoemd. Ik kies voor OBW, omdat gerichtheid m.i. te vaak verwordt tot een prestatiedruk en een irreëel idee van maakbaarheid.

Gedragsproblemen komen voort uit problemen met/stoornissen in de informatieverwerking in relatie tot de omgeving. Een gedragsprobleem is een inadequate respons op de omgeving vanwege (biologisch) onvermogen tot aanpassing. Feitelijk is het daarom onjuist om te spreken van een gedragsprobleem. De omgeving heeft een probleem met deze respons van een leerling en een leerling heeft moeite met de omgeving.

Het pedagogisch klimaat is het geheel van omgevingsfactoren en sociale interacties die, idealiter, het welzijn van leerlingen bevorderen, zodat een gezonde ontwikkeling mogelijk is. Het is de ruimte voor leerlingen om zich 'natuurlijk' te gedragen, vrij van vrees en stress.

Naar een ASS-vriendelijke school

Hoe kan een school de ontwikkeling van leerlingen met autisme adequaat begeleiden en stimuleren binnen de mogelijkheden van een reguliere school zodat de kans op een diploma toeneemt?

Veiligheid is niet het vermijden van zoveel mogelijk prikkels, maar door het overzichtelijk maken van het schoolleven, een leerling met autisme keuzes geven om prikkels te vermijden, te negeren, of te accepteren.

Een auticoach is een medewerker van de school die zich bekwaamd heeft in het begeleiden van leerlingen met ASS. Een écht ASS-vriendelijke school heeft bovendien naast een auticoach ook al de andere medewerkers geschoold in het denken in termen van het CI-model. Voor een leerling met ASS is een auticoach degene waar hij/zij op terug kan vallen. Een auticoach is er niet om alle hobbels en belemmeringen in de school weg te nemen, maar om een leerling te begeleiden in het nemen van die hobbels.

Context

Een leerling met autisme moet naast het begrijpen van de leerstof ook de schoolomgeving begrijpen. Dat vraagt dubbel zoveel energie. Het helpt een leerling met autisme als de schoolomgeving stapsgewijs met hem/haar doorgenomen wordt.

Voor de auticoach: bedenk een autismevriendelijk spoorboekje. Ga ervan uit dat niets voor een leerling vanzelfsprekend is.

Helpende vragen:

- Welke prikkels levert ons schoolgebouw?
- Welke aanpassingen moeten worden gedaan?

- welke prikkels levert onze schoolorganisatie?
- Welke aanpassingen moeten worden gedaan?

Vergelijkbare vragen moeten gesteld worden bij het klaslokaal, het rooster, excursies, opdrachten (vooral samenwerkingsopdrachten en boekverslagen). Houd bij elk item de vijf vragen bij de hand: Wie, Wat, Waar, Wanneer, en Hoe. (De 'waarom-vraag' is geen structurerende vraag, maar een motiverende.)

Interactie

Een leerling met autisme moet naast het begrijpen van de inhoud van de communicatie ook cognitief de taal leren begrijpen van de ongeschreven regels en non-verbale communicatie. Het helpt een leerling met autisme als het waarom (de argumenten) duidelijk gemaakt wordt.

Voor de auticoach: beschikbaarheid, duidelijkheid, objectiviteit. Leer het denken van een leerling met ASS begrijpen; het heeft altijd een grote mate van logica. Dit geldt in bijzondere mate voor leerlingen met ASS en een bovengemiddeld cognitieve intelligentie.

helpende vragen:

- Welke interactie vindt op welk niveau plaats: klasniveau. leerling-leerling; leerling-leraar?
- Welke interactie moet niet vergeten worden? Denk bijvoorbeeld aan de collega's van het onderwijsondersteunend personeel (OOP).
- Hoe kan deze interactie adequaat vorm gegeven worden? Het geven van voorlichting "wat is autisme" is meestal niet helpend, omdat factsheet onvoldoende duidelijk kan maken waarom de interactie met leerlingen met ASS (en ook zonder!) alles te maken heeft met prikkelverwerking en interactie tussen een leerling en de omgeving.

Leerling

Een leerling met autisme is net zo uniek als iedere andere leerling. Ga er daarom vanuit dat ook een leerling met autisme een gevend mens is. De wijze waarop een leerling met autisme gevend kan zijn, is heel persoonlijk. Het helpt een leerling met autisme bijzonder als er altijd mét hem/haar in gesprek gegaan wordt over zijn argumentatie voor zijn/haar handelen.

Voor de auticoach: maak altijd gebruik van de dynamische driehoek (ouders, leerling, school) om de ontwikkelingsruimte voor een leerling zo maximaal mogelijk te houden. Kennis van het socioschema (Delfos) en de basis voor prikkelverwerking in het het brein is zeer aan te bevelen.

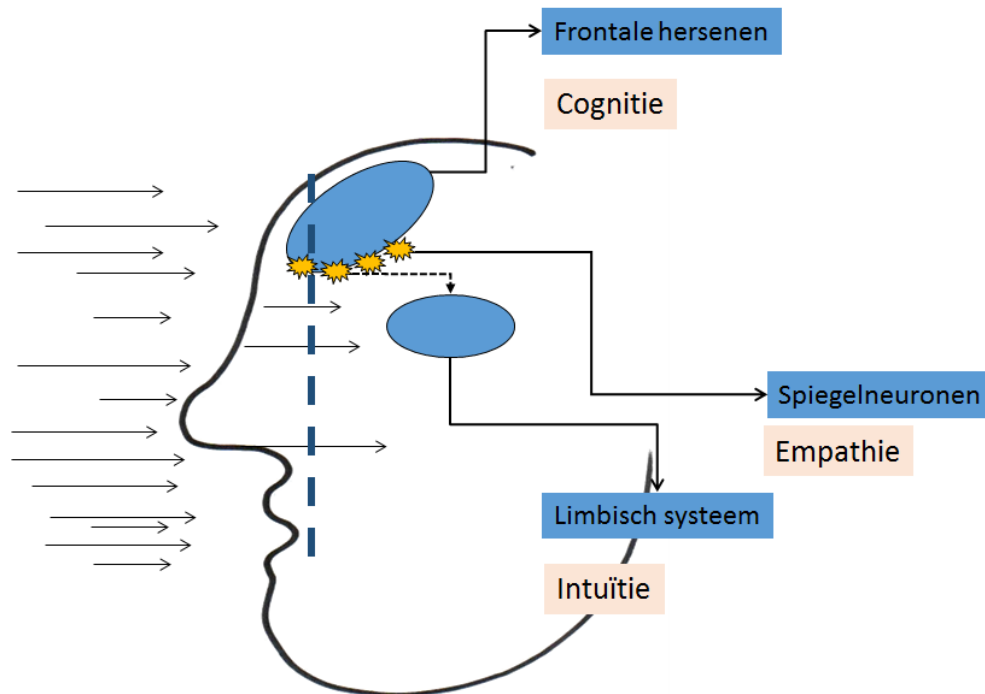
Helpende vragen:

- Wat is het eigen verwachtingspatroon van de leerling.
- Wat heeft de leerling nodig?
- Wat is het verwachtingspatroon van de ouders?
- Wat is de specifieke prikkelgevoeligheid van een leerling?

Voorlichting

Het helpt om klasgenoten en docententeam inzicht te geven in de basis voor prikkelverwerking in het brein. Waardoor ontstaat overprikkeling? Wat werkt anders bij leerlingen met autisme? Maak gebruik van Colette de Bruin's "Geef me de vijf".

Voor de auticoach: Denk vooruit. Denk vanuit de leerling. Denk preventief

Model om inzicht te geven in de prikkelverwerking van het brein.

FAQ

Vraag: Er moeten toch eisen gesteld worden aan een leerling?

- Aan het halen van een diploma worden eisen gesteld. De wijze waarop leerlingen daaraan kunnen en mogen voldoen laat veel ruimte voor eigen keuzes. Zo is de indeling in jaarklassensysteem maar één van de mogelijkheden. Voor een leerling met autisme is het belangrijk dat de druk van tijd en prestatie zo laag mogelijk wordt gehouden. Verreweg de meeste leerlingen met autisme zijn trouw, nauwgezet en volzaam in hun werk.

Vraag: Hij/zij moet toch ook in de samenleving kunnen functioneren?

- Gelukkig kunnen veel mensen met autisme prima in de samenleving functioneren. De wijze waarop ze dat geleerd hebben is heel divers en vraagt voor de school om maatwerk. Steeds weer moet je terug gaan naar het streven: vrij van vrees en stress.

Vraag: Hij/zij is toch ook gewoon puber?

- Ja, en dat wordt pas goed duidelijk als de omgeving zoveel mogelijk vrij van vrees en stress is.

Informatie over het Context-Interactiemodel

Meer informatie over deze onderwijskundige benadering voor inclusief onderwijs en de toepassing van het CI-model in de school, middels training, studiedag of gastlessen:

Dr. ing. Anco van Moolenbroek

www.vanmoolenbroek.nl

moolenbroek@gmail.com

06-37113436